

VENITUL MINIM GARANTAT

— perspective europene —

Problema venitului minim garantat (V.M.G.) a ieșit în evidență, începînd cu debutul anilor '80, în majoritatea țărilor din Europa în care s-a evidențiat o recrudescență îngrijorătoare a sărăciei.

Conform datelor Comunității Economice Europene (C.E.E.) numărul persoanelor atinse de flagelul sărăciei a depășit, în Europa, 30 milioane între sfîrșitul deceniului al VII-lea și mijlocul deceniului al VII-lea.

Această recrudescență merită o atenție sporită și o tratare specială cu atît mai mult cu cît crearea pieței unice europene (obiectiv major al C.E.E.) riscă să provoace situații de „dumping social” și să determine anumite țări să ia măsuri care să conducă la regres social în favoarea salvării sau creșterii competitivității întreprinderilor lor. Riscul este cu atît mai mare cu cît progresele economice prevăzute în perspectiva anului 1993 se vor face în detrimentul celor excluși de pe piața muncii și a lucrătorilor sezonieri (precari), care vor deveni tot mai numeroși.

În acest context, experiențele europene în privința aplicării V.M.G., deși numeroase din punct de vedere al modului de integrare a V.M.G. în programele de protecție socială, se pot grupa în trei tipuri de modele :

- 1) cel mai vechi model cunoscut constă în creșterea resurselor minime acordate direct în cadrul programelor de asistență. În țări ca Danemarca, R.F.G. și Olanda cheltuielile sociale reprezintă mai mult de o treime din P.I.B. (în aceste cheltuieli intrînd și V.M.G.). Putem remarca aici modelul olandez care asigură o dublă protecție socială minimă atît prin sistemul de asigurări cît și prin cel de asistență. (Sistemul de asistență vizînd și persoanele sărace și șomerii) ;
- 2) în Marea Britanie și Irlanda se aplică un model bazat pe două prestații complementare : una este destinată familiilor ai căror susținători (cap de familie) au un loc de muncă, iar cealaltă, familiilor ai căror susținători nu au o slujbă sau o activitate permanentă. În aceste țări, însă, V.M.G. este mai mic, iar protecția socială are un nivel scăzut ;

3) cel de-al treilea model, aplicat în Belgia, Luxemburg și Franța dispune de o „rețea” de măsuri de protecție care pe ansamblu au un nivel intermediar în comparație cu celelalte două modele.

Acest tip de V.M.G. se situează într-un sistem social dezvoltat și diversificat și răspunde ideii de reintegrare a beneficiarilor săi.

Desigur aceste modele au și ele limitele lor. Una din aceste limite rezidă din nivelul destul de modest al V.M.G.-ului, care este determinat de nevoia de stăpânire a evoluției financiare a dispozitivului economic și de grija menținerii unui ecart suficient față de salariul cel mai mic (pentru a evita dezinteresarea beneficiarilor în reintegrarea lor în muncă).

O altă limită a V.M.G. este nivelul său scăzut de aplicativitate, mai mult de 30% din beneficiarii potențiali neprimind acest venit. Aceasta se datorează atât greutății și caracterului jenant al controlului permanent al resurselor celor care pot beneficia de V.M.G. cât și lipsei de informații în legătură cu aceștia și caracterului greu al sistemului administrativ care permit aplicarea oricărui model din cele amintite.

În sfârșit, o altă limită provine și din aspectul exclusiv bănesc al V.M.G., care determină în mult prea mica măsură reintegrarea socială și profesională a beneficiarilor săi.

Cu toate acestea însă, generalizarea V.M.G. în țările Comunității Economice Europene este o necesitate, înscrisă și în cartă socială adoptată în decembrie 1989 de către 11 șefi de state și guverne din cadrul C.E.E.

Această necesitate se înscrie pe linia mai generală de refacere a sistemelor de protecție socială, pentru a putea controla și evita mai bine cele trei surse mari de sărăcie care bulversează în prezent mecanismele economiilor dezvoltate :

- precaritatea pieței muncii datorită exigențelor competitivității ;
- persistența șomajului de lungă durată la un nivel crescut ;
- destabilizarea structurilor familiale.

Desigur că problema nu este rezolvată doar prin simpla ei înscriere într-o cartă socială, fie ea și la nivelul C.E.E. Există, astfel, destul de multe probleme de rezolvat și greutăți de depășit, cu atât mai mult având în vedere nivelul și modul diferit de organizare a protecției sociale în fiecare țară membră a acestui organism.

Aplicarea V.M.G. trebuie realizată și pentru cei tineri, fixându-se vârsta de acces la nivelul celei de majorat.

De asemenea se pune problema acordării V.M.G.-ului și imigranților veniți din țările membre ale C.E.E. în căutare de lucru.

O altă problemă ce trebuie avută în vedere este integrarea măsurilor de acordare a V.M.G. în programul de luptă împotriva sărăciei, program destul de diversificat având în vedere experiența și condițiile existente în fiecare țară din sistemul C.E.E.

În fine, alegerea scalei de echivalență trebuie făcută cu foarte multă grijă pentru a evita efecte sociale negative și pentru a determina, în fapt, un ajutor real pentru familie.

Este un adevăr recunoscut că lupta împotriva sărăciei nu trebuie limitată la dimensiunea sa monetară ci că trebuie să cuprindă și multe alte aspecte cum ar fi :

- promovarea creșterii economice și crearea de locuri de muncă ;
- ridicarea nivelului de cultură și a calității formării profesionale ;
- ameliorarea situației locuințelor și a condițiilor de habitat ;
- gratuitatea serviciilor medicale pentru persoanele care nu pot suporta costurile necesitate de maladii cronice ;
- accesul la serviciile de informare și consiliere pe plan juridic etc...

În acest context problema V.M.G. trebuie integrată în aria largă de luptă împotriva sărăciei, cel puțin pe trei niveluri articulate : V.M.G. și restul măsurilor de protecție socială ; V.M.G. și politica în domeniul muncii și V.M.G. -- măsuri pe plan național și acțiuni la nivel regional (local).

Pentru aceasta, ținând cont și de experiența și posibilitățile fiecărei țări în parte se pot găsi soluții diversificate. Astfel :

- trebuie realizată o mai bună articulare a indemnizației de șomaj funcție de posibilitatea de prestare a unei munci pe timp scurt (compensații financiare pentru plata salariului destinat unor astfel de locuri de muncă precare, care nu se ridică la nivelul ajutorului de șomaj, cumul parțial al acestuia din urmă cu salariul primit pentru un loc de muncă pe timp scurt, prime pentru șomerii în stagiu de reorientare profesională care acceptă astfel de muncă, etc.) ;

- o ameliorare a nivelului pensiilor sau chiar combinarea unei pensii parțiale cu venitul realizat dintr-o activitate pe timp scurt ;

- acordarea unei atenții sporite recalificării profesionale pentru majoritatea șomerilor (se poate aminti sistemul francez de contracte încheiate cu șomerii, care combină dreptul la V.M.G. cu obligația recalificării lor profesionale) ;

- găsirea unor soluții optime pentru îmbinarea finanțării V.M.G. cu dezvoltarea unui sistem adecvat de protecție socială funcție de necesitățile și condițiile existente în diferite momente ale evoluției economiei țărilor respective ;

- realizarea unei bune corelări a acțiunii, în domeniul asigurării V.M.G. și a protecției sociale, la nivel național și local pentru a evita conflictele în ce privește partajarea competențelor actorilor implicați în acest proces (fie că și pe plan teritorial se inițiază acțiuni coordonate de un organism național, fie că se acordă o anumită independență funcție de specificul fiecărei regiuni).

Pentru a realiza, însă, toate aceste deziderate este nevoie de existența unui sistem informațional bine pus la punct care să permită o cât mai bună cunoaștere a situației la orice moment.

Acest sistem, deși perfecționabil, este și poate fi oricând îmbunătățit prin metode superioare de depistare a familiilor care sînt cel mai expuse unei eventuale stări de precaritate.